

Předpláči se

Pro Prahu: celoročně 5
zl., půlletně 2 zl. 50 kr.,
čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
Pro venkov: celoročně
5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl.
80 kr. čtvrtletně 1. 40
Jednotlivá čísla prodá-
vají se po 12 kr.
jednotlivé přílohy hud.
po 50 kr.,
Za inseráty se platí mimo
kolek pouze 2 kr. za řá-
dek drobného písma.

DALIBOR.

Časopis

Jen frankované listy
přijímají se.
Rukopisy redakci zaslané
nevracejí se.

Předplatné přijímá admi-
nistrace v č. 147-I.
(Karlova ulice.)

Dopisy týkající se redakce
buďtež zaslány franko
p. dru Ludevítovi Pro-
cházkovi do č. 9
v Ječné ulici.

věnovaný zájnu svetské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak
organ „Matice hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:

Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

21. března 1685 nar. Šeb. Bach, nejslov. kontrapunktista — v Eisenachu.
" " 1800 nar. J. V. Kalivoda, skladatel a housl — v Praze.
" " 1799 I. prov. Beethovenovy IX. symfonie — v Londýně.
22 " 1821 nar. Frant. Smolař, výtečný housl. — u sv. Jana pod Skálou
(u Berouna).
" " 1838 I. prov. Šubertovy symfonie do C-dur — v Lipsku.
" " 1868 I. provoz. Měchurových kantát „Štědrý den“ a „Pohřeb na
Kaňku“ „Uměl. Besedou“ — v Praze.
23. " 1766 nar. Jos. Christ. Smrčka, výt. cellista — v Nelahozevsi.
" " 1811 nar. Vil. Taubert, sklad. — v Berlíně.
" " 1818 † Nicolo Isouard, operní skladatel — v Paříži.
" " 1871 I. prov. V. Hřímálého ouvertury k tragedii „Jan Hus.“
24. " 1788 nar. Mar. Fel. Malibran-Garcia, sl. spév. — v Paříži.
" " 1815 nar. Dom. Alex. Herzik, housl. — v Bystré.
" " 1842 I. prov. Rossiniho „Stabat Mater“ — v Berlíně.
25. " 1609 nar. Jos. Ad. Hasse, církv. a operní skladatel — v Bergen-
dorfu (u Hamburku).
" " 1784 nar. Fr. J. Fetis, spis. hud. a sklad. — v Mousu.
" " 1822 nar. Fr. Michl, pian. a sklad. — v Praze.
" " 1855 I. prov. Ambrosovy ouvertury ke Calderonově dramatu „Il
magico prodigioso“ — v Praze.
26. " 1827 † L. van Beethoven, nejslov. sklad. — ve Vídni.
" " 1830 nar. Fr. Černý, pianista a prof. na konserv. v Petrohradě
— v Chvalkovicích.
" " 1833 nar. Ant. Bennevic, výt. housl. a prof. na konserv. Pražské
— v Přívratech.
" " 1871 † Fr. J. Fétis, hud. spis. a sklad. — v Bruselu.
" " 1871 poprvé provedl „Hlahol“ Davidovu symf. odu „Poušť“ —
v Praze.
27. " 1873 † Bedř. Ludv. Benda, op. sklad. (syn slavného Jiřího Bendy)
— v Královci.
" " 1808 velkolepé provoz. Haydenova oratoria „Stvoření světa“ — ve
Vídni u přítomnosti skladatele.

Smetanova „Prodaná nevěsta“.

(Komická opera ve 3 jednáních; vlastnictví „Matice hudební“
v Praze.)

Dle výtahu klavírního posuzuje
dr. hrabě F. P. Laurencin.*)

Předpokládám, že slovní obsah opery této jest
čtenému čtenářstvu „Dalibora“ znám; vždyť opano-

*) Milerádi tuto dáváme místo článkům z pera spisovatele
slovutného, jež ovšem při prostorné obmezení našeho listu
upotřebiti můžeme pouze u výtahu. Budouť všem čtenářům
genia Smetanova milým dokladem i útěchou zároveň, že na-
lezají jeho díla i mimo naše kruhy uznání skvělého Red.

vala „Prodaná nevěsta“ více než jedenkrát u skvě-
lém vítězství jeviště pražské opery a stala se během
krátké doby v zemích koruny české vším právem po-
pulární. Jakkoli jest toto libreto co do exposice,
zauzlení a rozřešení rázu poněkud lehkonožného a
postrádá všeho hlubšího života duševního, předc nelze
upříti, že celkem prospěšně vyniká přirozeným prou-
dem děje, mnohdy zdravým svěžím živlem humoru
jakož i zdařilou kresbou jednotlivých charakterů z pl-
ného života venkovského vzatých a zdravě zaokrou-
hleným celkem, jemuž rutina divadelní z očí hledí,
takže snadno udržeti může posluchače, zdravé komice
přístupného, v neustálém čilém napnutí. Jakkoli tedy
vyhověti nedovede libreto požadavkům, jež moderní
doba na drama, byť i barvitosti komické, — staví,
předc beze vší pochyby možno říci, že v libretu
tomto spočívá zvláštní z naivně venkovského života
šťastně vyňatý ráz a proud úchvatný, i jisto jest, že
pro tyto své dobré stránky najde samotný slovní text
„Prodané nevěsty“ — k hudbě ani nepřihlížeje —
hojných přátel mezi těmi, kteří bez předsudku se
dovedou oddati požitku, z čistého zdroje národního
se prýstícimu. —

Co se týče hudby k „Prodané nevěstě“, tu není
zapotřebí, abych se dříve široce rczepisoval o skvě-
lém dramatickém nadání skladatele a ozdoby nynější
pražské opery, kapelníka Smetany, který již v dří-
vějších svých pracích co duchaplný syn doby moderní
se všestranně osvědčil. Kdo stopoval okem pátravým
nejnovější blahodárné rozproudění symfonicky-drama-
tického života hudebního po veškeré Evropě, tomu
nemohla zůstatí Smetanova pružně duchaplná tvůrčí
mohutnost žádným cizím zjevem. Jakkoli-li pevně za-
pustil kořeny v půdě doby naší, předc obrněn jest
Smetana právě tak důkladně se všemi duševními vy-
moženostmi, jež nám přebohatá klasická jakož i ro-
mantická minulost na poli hudebního dramatu i sym-
fonie otevřela a tak co skladatel vším právem náleží
mezi nejpozoruhodnější zjevy v řadě nej přednějších

tvůrčích duchů naší doby, která po všestrannosti životního i světového názoru se pachtíc i všestranně duchaplných, pružných sil vyžaduje.

Přehled veškerých čísel zmíněné Smetanovy opery dostatečně potvrdí pravdu vysloveného náhledu.

O ouvertuře promluví později; ostatně podotýkám již ku předu, že od počátečního akordu čísla prvního opery této až ku konečnému doznění celého díla octne se i nejprísrnější kritika bezděky téměř krok za krokem v oné příjemné situaci neobmezeného uznání i obdivu všech tu složených vynikajících předností.

Hned úvodní scéna prvního jednání otevírá nám v čisté přirozené, národně hudební kresbě posvícenské veselí idylického venkova. První selský typus taneční, povznešen hlavně z části pastorálními z části dudáckými rytmy, tvoří jádro obou stránek výtahu klavírního co úvod k prvnímu jednání (g-dur $\frac{2}{4}$ takt, moderato assai). Již klarinetové thema objevující se v prvních osmi taktech dýše zvláštním směle podnikavým, bezstarostně posvícenským humorem. Tato myšlenka plna přirozené síly a plna národnímu životu „odkoukané“ pravdivosti opakuje se tu po čtyřkráte v úplně stejné formě harmonického přiodění, již nám dudy, tento se slovanským selským typem úzce spřízněný národní nástroj, jenž při žádné venkovské slavnosti chybiti nesmí, pravdivě a výrazně se všemi možnými zvláštnostmi v barvitosti zvukové znázorňuje. I monotonní způsob harmonisování jest zúmyslně komponistou použit; vždyť jest to nejpatrnější charakteristikou dudlavého toho nástroje, jenž v basu hučí neustále jedním jediným tonem! Že pak tam, kde líčí se hudebně slovarský život národní, nesmí nástroj tento národní vcházeti, jest přirozeno. V stejném smyslu si vysvětlují dále připojený fanfárovitý chod (str. 22, takt 27—32). Kterému Čechu či Moravanu či onomu, jenž v končinách těch byl vychován, by nebyly takové a podobné zvukové, čistě národní hudební pořekadla a fráze známy? Další passus (str. 23. počínaje 7 taktem první řádky), jenž pojí se ku zmíněné frázi jest opět výmluvným znamením novoromantické sfery hudební zvláště co do tvarů akordických. S tím pak v ladném spojení se nachází mnohá stránka živlu staroslovanské písní národní spřízněného. Obě tyto sféry rozličného výrazu hudebního (povšechného moderního a čistě slovanského) objímá a smíruje jednosvorným svazkem bohatý tvůrčí duch originelní povahy skladatelovy. A právě tato šťastná synthese obou jaksi kontrastujících elementů dodává místům naznačeným zvláštního podivuhodného kouzla, jehož účinku novému nelze odolati a kterýžto ráz hudbě této navždy pojistí, až ve známost širší vejde, nemálo důležitou a pro nové tvary hudební významnou hudebně dramatickou platnost. V celém tomto ještě širěji rozprádaném passu vězí zvláštní kouzlo, řekl bych téměř jaksi duchaplné sloučení převážně čtveračivě něžné a spolu povrchně elegické bytosti. Jest to zvláštní druh smíšené nálady slovanskému živlu vrozené (na tváři úsměv se slzou v oku), jež právě

v tomto místě, kde souditi se dá dle textu i dle scénického uspořádání na vesměs veselé líčení života národního, s neodolatelnou mocí působí. Nebyla by snad již v tomto místě ona celkem předc jen tragikomická pointa hlavního děje totiž prodej nevěsty obrazně ku předu naznačena?

Nyní změni se předešlé tempo v nové, a sice: allegro molto; tonina g-dur podrží původní svůj ráz. I rytmika změni posavadní svou pružně tekutou formu a stupňuje se k pohybu ostře vyznačenému, rozhodně si vykračujícímu, v němž trefně se zrcadlí ono divoké, nevázané veselí lidu selského. Co kontrolu pravdivosti mého výkladu nechť prohledne si laskavý čtenář poslední dvě řádky st. 23. klav. výtahu. Tento šťavnatě-jadrný obraz orkestrální jest takřka neomylným vchodem či předsíní k následujícímu pestře rozbujněnému ostře rytmi zvanému sboru venkovanův (g-dur, $\frac{2}{4}$ takt con vivacità), v němž značí se onen typus, jež zná každý, kdo byl jen jednou v životě svém přítomen selským námluvám či svatbě v krajích slovanských. Ze sboru tohoto právě zaznívá nejvěrnější ohlas venkovských těch bujných slavností.

(Pokrač.)

Čtyři slovutní mistři skladby klavírní.

I. Muzio Clementi.

(Pokračování.)

Když Clementi u veřejnost vystoupil, byl již květ vlašské hudby komorní dávno uvadnul, aniž by byl jakéhos zárodku pro budoucí vývin a zdar jeho zanechal; pouze operou vanul ještě duch ryze vlašského slohu. — Clementi držel se tedy u komponování mistrovských svých sonat slohu německého, ačkoliv domácí školy své nikdy se nezřekl; to zřejmě osvědčuje okolnost ta, že velmi rád užívá ohnivého allegra, pathetického adagia; jen zřídka volí dumavé andante, kteréž v jeho 75 sonátách v celku jen 9krát přichází. Že v Clementiho melodiích často, zvláště na počátku a na sklonku umělecké jeho činnosti, sladké kouzlo nápěvů čistě vlašských tu a tam se ozývá, není vzdor tomu, že psal sonáty ducha německého, nic podivného; vždyť i Mozart se mu v nápěvech svých mnohdy neubráníl. Naproti tomu drží se Clementi v kontrapunktu, harmonií a v celé architektuře školy německé. —

Zdalo by se to snad komus podivným, že Clementi v sobě tak výtečné vlastnosti jak učitele, tak i virtuosa a skladatele zároveň spojoval.

Co se týče prvního, nebyl pouhým učitelem žáků jednotlivých; on vystoupil co učitel všech vzdělaných hudebníků, zastává zcela novou techniku klavírní, komponuje mnohá a výborná cvičení, zejména výtečné dílo „Gradus ad Parnassum“, jenž je dosud znamenitou „učební knihou“ hry klavírní. Clementi evropského jména dobyt si jen tím, že jeho sonáty staly se průpravnou školou znamenitějších pianistů, ačkoli výslovně jen málo k témuž účeli jich určil. Příčinou

toho, že mnozí nepoznali v plné míře jich ceny umělecké, je snad to, že v útlém mládí již, než jich mohli řádně pojmuti, doháněni byli od učitelův svých k pilnému učení se jich. Tím ovšem stává se, že i později nejsou s to je pochopit; neboť naučí-li se některé krásné básni nazpaměť v mládí již nejútlejším — později těžko mi bude nepředpojatě ji čísti co dílo umělecké. — Clementiho „Gradus ad Parnassum“ je ale nezvratným důkazem, že Clementi v sobě spojoval jak výtečného učitele tak i umělce neméně znamenitého. Naproti tomu umělec, jenž chce, aby díla jeho ku potřebě pedagogické psaná měla trvalé ceny vzdor všem změnám vkusu obecnstva, musí právě proto již být něčím vyšším, než-li pouhým spisovatelem neb komponistou děl a knih „školních“, tak jako Homér a Sofokles po mnohá a mnohá století jsouce autory stále ve školách užívanými, opravdovými a velikými byli klasiky.

Vzdor tomu, že sonáty Clementiho jsou práce v pravdě klasické a ryze umělecké, nebyl snad v té míře převahou učitelem, že proti vůli své psal instinktivně a tudíž navždy uměleckou volností? Kdo na př. jednou dal se do psaní kněh poučných, přivede to z těží k tomu, aby stejně dovedně mohl psáti díla umělecká. To ale u Clementiho na závadu bylo jenom potud, že nepsal oper, ale ne potud, aby byl nemohl psáti sonát, jež vyžadují nezbytně čistě architectonický, plnou měrou dialektický vývin myšlének, jasný přehled celku a vůbec veškerých rozměrů, klidný a předc plastický sloh a bedlivé studium u provedení. Ideou jejich jest vysloviti co možná určité nějakou náladu účinným thematem, thema ale samo v rozličných proměnách i pomocí různých melodických i harmonických protiv a parallel s úspěchem provésti v té míře, aby základní myšlenka téhož všestranně propracována co nejjasněji na jevo vystoupila. Forma sonáty jest touto „dalektikou“ thematického provedení hudební formou, abych tak řekl, nejvíce „filosofickou“ vzdor vší té rozmanitosti a bohatosti tvarů, jakouž poskytuje jí umění kontrapunktické. A právě proto zdá se těm, kterým se ještě v mozku „nevyjasnilo“, a kteří by rádi fantazii své samým jen sněním a dumáním úzdu pouštěli (viz nekonečnou řadu slátanin à la „Salonperlen“, „Thautropfen“ etc.), jaksi nechutnou, rozvláchnou; pravému ale příteli umění, jenž o něm dovede i mysliti, jest pravou pochoutkou.

Ač sonáty Clementiho výtečná jsou cvičení pro pianisty, nejeví se v nich co učitel suchopárný, ani co příliš chvástavý; díla jeho plna jsou duchaplných a řádně promyšlených detailů, zvláště kontrapunktických, a čím více jimi se obíráš, tím více odkryješ jich půvaby a tím více tě budou poutati. Vždyť nikdo snad z skladatelů sonát „nepiloval“ tak na svých pracích, jako Clementi; pečlivostí neobyčejnou znamenal v notách i ty nejmenší odstíny a nuance přednesu, kdežto na př. Haydn sotva někdy nějaké to „forte“ neb „piano“ do nich vepsal. A přece práce jeho nenesou na sobě snad stopy jakési minutiózní „manýry“ u vyhledávání všelikých těch odstínů, jimž největší vě-

noval pozornost ve svých pathetických, snad nejbedlivěji pracovaných adagiích. Tím liší se sonaty jeho od Haydnových a Mozartových, jež mile nás baví přirozenou svěžestí, a od Beethovenových, jež opět velebností a mohútností celku nás uchvacují dříve, než se do rozebírání jednotlivostí pustiti možno.

Co se týče postavení Clementiho v dějinách moderní hudby, tož proslavil se tím, že spolu s velduchy oněmi snažil se sonátu vyprostiti z těsných pout scholastického směru Bachova a starších komponistů vlašských a že spolu s nimi bojoval o práva její, pokud tato směřovala k využitkování celého bohatství harmonických, rhytmických a melodických tvarů uměleckých, k oživení a osvěžení dialektické formy sonaty. To bylby co pouhý učitel nikdy ne učinil; takoví lidé vystupují málokdy co tvůrčí duchové, co reformatoři; hájí obyčejně zastaralé pravdy a nanejvýše vytasí se proti pracím novějším s nějakou tou málomocnou kritikou. —

Ještě méně — zdá se nám — mohl Clementi býti znamenitým virtuosem „z profese“ i proslulým skladatelem zároveň, a podivno, že se u něho skladatel vyvinul z umělce výkonného. Clementi ale byl takovým virtuosem; byl co takový mnohem dříve znám, než co skladatel, a mnozí hledali blahodárné působení jeho jen v tom, že počala jím nová epocha hry klavírní. Ano i jeho proslulí žáci (Klengel, John Field) byli spíše žáci Clementiho virtuosa, než Clementiho skladatele. Ano, stopujeme-li uměleckou činnost jeho, zdá se nám někdy, že skladatelský talent jeho časem ustoupiti musel virtuositě jeho. Tu ovšem by oprávněna byla slova Mozartova, jež pronesl při uměleckém zápasu svém s Clementim (1781), že protivník jeho jest „pouhým mechanikem“; slova tato týkala se však pouze umělce výkonného, nikoliv skladatele.

A co způsobilo, že nestihla i Clementiho kletba, kteráž zastihla většinu moderních virtuosů, kteří vzdor svému umění nedovedou v skladbě nic řádného. — Opět sonata, jejíž tradicionelní, přísná architektura jej v slušných mezích udržovala. Kdyby byl volné, technických a jiných těžkostí plné skladby, fantazie neb všeliké „obrazy hudební“ psal — byl by ve své vlastní virtuositě, jako mnozí jiní, utonul.

Strízlivá forma starší sonaty jej ale nutila, aby choutky po hříčkách formálních naprosto hleděl utlumiti a tím stalo se, že sonáty jeho jsou sice bohatší na ozdobné figury a obraty kontrapunktické, než Mozartovy a Haydenovy, ale že vzdor tomu zůstávají pravými, ryzími pracemi toho druhu.

Když Clementi stárnul a v komposicích svých stával se rozvláčnějším a více „reflektujícím“, nepsal předc žádných sonát pro virtuosy, naopak spíše hleděl plodnost genialní fantazie své za příkladem Beethovenovým (v symfonii a kvartetu) rozšířiti. A proto podržely až do dnešního dne sonáty jeho přirozenou svěžest, proto čítáme jej ke klasikům, kdežto komposice s tendencí pouze virtuosní obyčejně nepřezijí dobu, v níž povstaly. — Mimo jiné zanašel se též Clementi myšlenkou, ukončiti uměleckou činnost svou

šesti velkými symfoniemi. Sonátou přiveden jest k poznání, že jen symfonií uslechtilý květ umění instrumentálního v pravdě dozráti může; proto chtěl v oněch 6 symfoniích ukázati na sklonku svého života ještě veškerou sílu umění a talentu svého.

Nebylo mu však souzeno, aby byl mohl úmysl svůj provést. Z oněch šesti symfonií, jak se zdá, dokončil toliko tři a ani tyto nepovznesly se nad obyčejné niveau jiných toho druhu prací.

* * *

Současníci Clementiho měli jej spíše za znamenitého pianistu, než za cokoliv jiného; bezprostřední epigoni těchto viděli v něm opět výtečného učitele, my pak majíce veškerou činnost jeho na mysli, řadíme tohoto „mistra sonáty“ mezi přední skladatele pro klavír. Práce jeho považujeme téměř za nevyhnutelnou učební knihu mladých, nadějných pianistů, důležitou nikoliv snad jen pro prstoklad a techniku absolutní, leč u větší ještě míře pro estetické vychování hudební, jehož spíše potřebují — ne jenom mladí — ale i mnozí starší již umělci a přátelé umění.

(Pokračování.)

Z ciziny a Rakouska.

** *Vídeňská opera komická* stojí na slabých nohou; dosavadní řídící Svoboda poděkoval se z direktorství proto, že správní rada mu jisté koncese uděliti se zdráhala; nyní vedou ústav provisorně kapelníci Proch a Müller, baron Vesque-Püttlingen a sekretář Hasemann. Více členů bylo propuštěno. Tedy také — krize!

** *Gounod* hodlá komponovati novou tříaktovou operu s názvem „Georges Dandin“ pro pařížskou operu „comique“. —

Uprchlý z Mnichova tenorista *Nachbaur* zpívá teď pohostinsku v městském divadle v Kolíně n. R.

** Znamý pěvec německý *Th. Wachtel* onemocněl v Poznani tak, že upustiti musel od zamýšlené cesty umělecké.

** *Ad. Patti-ova* engažována jest impresariem Strakošem k cestě po Spojených státech amerických. Zavázala se zpívati po 100 večerů a za každý večír obdrží maličkost — 10.000 franků!

** V *Mohuči* bude ve dnech 8., 9. a 10. července t. r. odbývána velkolepá slavnost hudebníků ze středního Porýní. První den provést se má Mendelssohna „Paulus“, druhý den ouvertura k „Euryanthe“ (Weber) a Beethovenova IX. symfonie a třetí den velkolepým koncertem solistův se slavnost ta ukončí.

** *Kráľ Ludvík bavorský* povolil vdově pí. Karolíně van Beethovenové, ve Vídni žijící, 5procentovou tantiemu z hrubého příjmu každého provozování „Fidelia“ v Mnichově.

** Město Žitava chce slavnému rodáku svému, skladateli *Maršnerovi* na zřícenině Ojbínu postaviti důstojný pomník.

** Houslista *K. Nosek* a pí. *Nosek-Guy-ová*, kteří

nedávno u nás v Praze koncertovali, spoluúčinkovali dne 21. února v Mnichově při produkci pianisty K. Polko.

** *Wagnerův „Lohengrin“* má se v budoucím měsíci provozovati v Novém Yorku.

** „*Don Juan*“ *Mozarta* připravuje se v Římě na „Teatro Apollo“. Je to první opera Mozartova předvedená potomkům klasického Říma. Podobně zamýšlí i francouzská jedna divadelní společnost Římány obdařiti ne méně než 30 představeními — plodů Offenbachovy musy!

** *Liszt* bude ještě jednou, a sice dne 23. t. m., v Pešti k dobročinnému účeli hráti, načež hodlá po velikonocích sésou v Břetislavi ukončiti.

** V *Lublani* chce si filharmonický spolek vystaviti svůj vlastní koncertní sál a potřebné místnosti k studování. K tomu cíli uspořádal loterii, kteráž vynesla 15.000 zl. — A naše národní?!

** Berlinský učitel zpěvu *R. Succo* vystoupil se svými žáky z král. gymnasia dne 28. ledna koncertem u veřejnost; mimo mnohé chorály, motety a sbory přednesen i Bellermannem komponovaný sbor ze Sofokleova „Ajanta“.

** V Berlíně chce impresario *Pollini* se svou společností provésti jednu dosud neznámou operu mistra Cimarosy.

** Na zelený čtvrtek v Paříži mimo „Stabat mater“ od Bourgnault - Ducoudray-e provedeno býti má „německé rekviem“ mistra Brahmsa.

** Stavba *Wagnerova divadla v Bayreutě* pokračuje přes všechny překážky tak, že brzy přikročí se k zařízení dekorací a mašinerie. V nejnovější době věnoval král bavorský k účeli tomuto 100.000 tolarů!

** Orkestr kapelníka *J. Tomáše* v Sev. Americe provedl již 13krát Raffovu symfonii „Leonoru“.

** V *Benátkách* na divadle „Fenice“ co nejdříve provede se *Wagnerův „Rienzi“*.

** Pianistka *K. Phrymora*, kteráž vloni s umělcem Breitnerem společně i v Praze, pak s houslistou Ševčíkem v Kolíně, Plzni a Písku koncertovala, hrála v 9. koncertě spolku „Euterpe“ v Lipsku Chopinův f-moll koncert a Rubinsteina „Valse allemande“ s valným úspěchem

** V *Gothenburku* v druhém koncertě „Hermanie“ předneseno bylo též několik staročeských písní vánočních, spracovaných C. Riedlem.

** Ze *Lvova*. (Pův. dop. 15. března. K. D.) Dolemná slavnost hudební odbývala se dne 9. t. m. v památní den před 12 lety zesnulého básníka rusínského Tarasa Ševčenka *) ve veliké síni zdejší radnice, kteréž sučastnily se vynikající zdejší síly umělecké a k nížto se dostavilo obecnstvo velmi četné, zvláště sezvané. Program byl takto sestaven: 1. Ouvertura k Rossiniho zpěv. „Semiramis“ — provedl hudební sbor c. k. pěš. pluku barona Jabloňského. 2. Arie z rusínské zpěvohry „Kapalo“, přednesl skladatel sám p. Vachnianin. 3. Tři preludia Šeb. Bacha, uspořádaná pro dvě piana

* Ševčenko zemřel roku 1862 v Petrohradě. Po přání zvěčnělého převezeny jsou tělesné pozůstatky jeho z Petrohradu na Ukrajinu a tam pohřbeny nedaleko Kaňova.

od H. Mošelesa, předn. pp. Skibiński a Wagner. 4. „Tichanič“ solový čtvero zpěv složil Julian Otto, předn. pp. Četwiński, Vachnianin, Novotný a Procházka. 5. Koncert pro klavír (c-dur) od Mošelesa (s prův. orchestru), předn. p. Skibiński. 6. „Příčina“ báseň Tarase Ševčenka, před. p. Szuszkiewicz. 7. Dvojzpěv z rusínské zpěvohry „Zaporožec za Dunajem“, od Artimovského Gulaka, předn. pp. Četwiński a Vachnianin. 8. Duo pro dvě piana od Kalkbrennera (op. 128.) předn. pp. Skibiński a Wagner.

Nejkrásnější dojem učinily zpěvy z jmenovaných dvou zpěvoher rusínských, skladby to rovněž tak původností svou jakož i cenou uměleckou poutající, jimžto se pp. Četwińskim a Vachnianinem dostalo provedení na nejvýše působivého a zajímavého. Co stateční umělci osvědčili se taktéž pp. Skibiński a Wagner (Polák rodem z Varšavy). — Nyní zde koncertuje s velkým úspěchem vytečný pianista Smietański, také Pražanům zajisté ještě v dobré paměti.

Zdejší „hudební jednota“ koná velké přípravy ku provedení „čtvero počasí“ Haydnových, zde v celosti a s průvodem orchestru posud neslyšených.

** *Ve Wiesbadenu* městský lázeňský orchestr ve svém symfonickém koncertu dne 6. t. m. hrál Raffovu symfonii „V lese“ (i Pražanům v 2. filharmon. koncertu v letošní zimní saisoně známou), ouverturu k „Faustu“ od R. Wagnera, ouverturu ku opeře Webrově „Euryanthe“ a konečně „Tanec kozákův“ nadaného, žel, že zemřelého již komponisty ruského Šerova.

** *Z Vídně* (Pův. dopis. Dokonč.) Hellmesbergův kvartet probudil se opět po druhé přestávce k nové činnosti. První letošní soirée zahájena byla triem c-mol od Beethovena s největší virtuózní vytríbeností předneseným, a zakončena neméně leskuplým přednesem Subertova, kvintetu v c-dur, v němž cellista Kupfer, člen dvorní opery doplňoval falangu Hellmesbergra otce a syna, Bachricha a Rövera. Mezi oběma stál kvintet pro klavír, dvoje housle, violu a cello, manuskript to nováčka v kompozici Karla Grammanna. U klavíru seděl vytečný pianista prof. Door. Dílo Grammannovo neučinilo na mne nikterak dojem práce začátečnické, nýbrž práce mistra, pravé symfonické básně. Základní nálada první v g-mol psané věty jest mocně rozvášněný pathos, jeví se mezi jiným v poutaném modulatorickém neklidu. Ač skladatel nedovedl v prvním dílu této věty hospodařiti s harmonickými obraty a převraty, docílil přece, což o jeho velikém umění svědčí, mnohého šťastně kombinovaného stupňování z nálady těžkomyslnosti k rozvášněnému výrazu. Věta střední jest dílem elegického dílem asketického rázu, kterýžto poslední vrcholí ve velkém duševním pohnutí, z něhož opět ku konci k zvukům elegickým se vrací. Scherzo jest výrazu humoristického. Věta závěrečná přináší z prvu thema rozmarne, k němuž se však brzy druhá myšlenka rázu více elegického druží. Vášnivě samostatně presto zakončuje tuto větu.

Dr. hr. Laurencin.

Kronika zpěváckých spolků a hudebních jednot.

** *Koncertní zábava*, smíšeným zpěv. sp. Besedou dne 14. t. m. o půl 8 hodině večerní v sále ostrova Žofinského uspořádaná, velmi čítně byla navštívena. Program byl nemálo poutavým: Liszt, Weber, Gluck, Šubert, Vieuxtemps, toť jména dosti zvučná — z našinců pak zastoupení byli pp. Paukner a Pivoda (sbormistr spolku). Sbory šly vesměs dobře i byly s hlučnou po-

chvalou přijaty. Sl. Kosáková zahrála nám na pianě Lisztovu párafrasi motivů „Rigoletto“; radili bychom však slečně, aby kusy takovými síly své nepřepínala; což není skladeb jiných i snadněji přístupných? Proč sáhati hned k Lisztovi? Sl. Danešova líbezným hláskem zapěla nám arii „Aninky“ z Webrova „Čarostřelce“ ač čistě a s jasným vokalisováním, tož přede ještě ne s výrazem zúplno oduševněným se všemi náležitými nuancemi. Oba tyto sólové výkony byly hlučným potleskem odměněny. S podobnou pochvalou přijat jest koncert pro housle (Vieuxtemps), jež přednesl p. Novák a dále písně „Sen“, „U večer“ (Paukner), jež zapěl známý a renomovaný basista p. Švippl. xx

** *Zpěvácký spolek pražských typografů* uspořádá dne 22. března 1874 zábavu v sále konviktském z jejížto hudebního programu vyjímáme tyto sbory: Slavnostní kantata, slož. p. Hnilička, „Pomoc pro náramnou lásku“, na slova F. L. Čelakovského, slož. L. Procházka, „Větrky“, čtvero zpěv slož. J. Knahl, „Krásná Růženka“, sbor od Hermese, a) Národní — „Teče voda proti vodě“, b) Pri luni — (Slovinská národní), pro sbor upravil L. Procházka.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* *Z Uměl. Besedy*. Večerní zábava, dne 19. t. m. hudebním odborem uspořádaná, nabývala okolností tou zvláště zajímavého rázu, že provedeny byly skoro vesměs závažné novinky domácí a sice: Fibichovo nové šmytcové kvartetto (a-dur), jedna věta z nové Dvořákovy sonaty pro klavír a housle, dvě skladby pro cello a klavír („Romance“ a „Zastaveníčko“) od Jindř. Kaana a „Zpěv Přemysla“ ze Smetanovy zpěvohry „Libuše.“ Veškerá čísla programu, jakož i solisté pp. Kopta, Kaan, Šrámek a Kinský nalezali vřelého uznání. Bližší zprávu o velezajímavé této produkci podáme příště.

* *Ruský pravosl. chrám v Praze* dle došlých zpráv na jisto vysvěcen bude v druhé polovici května b. r.

* *Z Tábora*. Blodkova opereta „V studni“ k všeobecné žádosti byla v neděli dne 15. t. m. opakována. Před tím přednesli na harmonium a pianu pp. Pavlásek a Steinmann „Sbor poutníků“ ze zpěvohry „Tannhäuser“ od Rich. Wagnera (uspořádal Č. Micko) a Nocturno od Chopina op. 9, (uspoř. Bedřich Šimák), načež následovalo kvintelo od Fr. Šuberta op. 114.

* Co laskavé dárce, kteří hudební knihovnu akademického spolku podporují, jmenovati jest nám tentokrát p. P. Ferd. Lehnera, jenž akad. spolku hudební svůj časopis „Cecilie“ darem zasilá, pak p. Šreibra z Vídně, který daroval témuž spolku rozličných hudebnin v ceně 30 zl. Díky zasluhují dále pánové Černý, Barák, Pištěk, Štěrba a Felrich za věnované spolku hudebniny.

* *Fibichova romantická opera „Bukovín“* jest již nastudována k takému stupni, že mohla býti v pondělí dne 16. před skladatelem a několika znalci celým aparatem operním na jevišti provedena. Skladatel, jenž pozván byl ku zkouškám, aby dle potřeby své opatření zařídil ještě před provedením, vyjevil nejen svou spokojenost s nastudováním, nýbrž překvapen byl mohutností jakož i skvělou barvitostí částě orchestrální. Sbory jsou výtečně secvičeny. Úlohy solové jsou v rukou

slé. Sittovy, Paršovy a Hanušovy, pp. Čecha ml., Součka, Kinského, Mareše a Šary. Orkestr počínal si statečně zvláště v prvním a druhém jednání. Hned po provedení Smetanovy komické opery „Dvě vdovy“ přijde na řadu asi za týden provedení „Bukovina“.

* Příští pátek (dne 27. t. m.) bezpochyby poprvé se provozovati bude nová Smetanova komická zpěvohra „Dvě vdovy“, kteráž zajisté stejně skvělého si dobude uznání u veškerého národa našeho, jako téhož mistra „Prodaná nevěsta“. Jeť Smetana zejména v oboru tomto osvědčeným mistrem, jež tak brzo nikdo u nás nepřekoná. Vším právem pohlízejí veškeré kruhy divadelního našeho obecnstva s velikou napnutostí k této novince.

* *Koncerty.* (Filharmonie, konservatoř). Filharmonické naši podali tenkrát obecnstvu pražskému výbor oněch děl, jež ve světové literatuře hudební požívají jména nejskvělejšího a jež staly se již ve sférách inteligentního posluchačstva koncertního ve většině hudebních měst populárními. Gadeův symfonický obraz „Dozvuky Ossianovy“ jest právě tak světově známý jako Berliozova čarovná „Paní Máb“ i Rubinsteinův „Oceán“, jež dovedl v nejnovější době i vlašské obecnstvo na stupeň nejvyššího entusiasmů rozohniti. Již ku předu podotýkáme, že sehrány byly veškeré skladby s patrnou akuratesou, jež svědčila o slušném počtu předběžných zkoušek a pílí v nastudování jak se strany členův orchestru tak se strany dirigenta pána Slanského, jež vzal si naše promemoria při příležitosti provozování osudně „devaté“ k srdci a vynasnažil se ze všech sil svých, aby poněkud vyhověti mohl přísnějšímu měřítku kritickému. Tím snad nechceme říci, že bylo provedení skladeb vesměs vzorné, tak že by se tu snad nedalo ničeho vytýkati, vždyť i „Máb“, která velmi se líbila a opakována byla, mohla získati delikátnějším pp. úchvatnějším stupňováním všech crescend a mohutnějším proudem rozbouraného na konec orchestru jakož i důraznějším označováním rytmu a průhlednějším vyvedení flageoletu — však uznati se musí, že dirigent studoval se snahou usilovnou a vůlí nejlepší. Gadeova skladba jest u porovnání s ostatními čísly programu ovšem nejkrotším dítkem fantasmie umělcovy, však možno říci, že prací touto, jež cenou byla poctěna, sobě nordický skladatel zajisté vydobyl čestného místečka na blízku trůnu velkého Beethovena. Rubinsteinův „Oceán“ jest rázu velkolepého a mnozí praví, že jest to nejzdařilejší skladba onoho mistra slovanského. Aníž bychom se přiti chtěli o hodnověrnosti úsudku toho připouštíme, že jest skladba tato prototypem všech téměř prací rychloplodného Rubinsteina: první věta jest krásna, v božském nadšení psána, nad ní šumí křídlo genia, druhá věta jest zajímavá, třetí ceny prostřední a poslední slabá. Takovýto povážlivý sestup možno sledovati ve většině jeho skladeb. Rubinstein netvoří celek v jednom proudu v stejném naladění: na počátku se vždy rozběhne krokem titanským, vyroste pojednou v obra a dáleším během skladby scvrká se a seschne dosti často pojednou v málo-mocného pidimužika. — Berliozova „Paní Máb“ okouzila čaromocným zjevem svým veškeré posluchačstvo. To nejsou výtvořky obyčejného skladatele, nýbrž zjevy a preludy obratnou rukou genialního čaroděje vykouzlené: vše co nás tak poutá, není nic jiného než podivuhodný dojem zvukový, jež docílil Berlioz smělým použitím nejvyšších poloh ve všech nástrojích od krkolomných flageoletů houslových „až do těch tympanů a jasnozvučných piattů.“ Děsně tajuplné, téměř nadvzdušné v nejskvělejších barvách hrající zvuky orchestru zvučí nám tu vstříc a budí v mysli naší obrazy mlhavé, zjevy fantastické, jež zname pouze z říše snů; ba zdá se mohdy, jako by Berlioz v této právě skladbě odhalil onu báječnou říši „sferické harmonie“, o níž Shakespeare tak často blouzní. Nelze sobě věru nic vzdušnějšího z oboru instrumentální hudby mysliti: šelestění rusalek a vil ve „Snu noci Svatojanské“ jest hrubým hřmotem proti neskonale něžným těmto vzdechům rozkvétajících

růží a opojnému šepotání touhou zmirajících vánků. V onom momentu, kde sbor všech houslí drží dlouhé akkordy flageoletové zdá se věru, jakoby mlhavý závoj hali v rysy neurčité nohvězdnatou a v ostatních mezitím nástrojích rozvíjel se pojednou celý život upomínající na rejdy skřítků a svůdné tance vzdušných rusalek. Ono místo, kde přidušené, jakoby z dálky zaznávající úderý velkého bubnu a tympanů se mísí s ostře jasným zvukem zvonku, jest tak originelní a působí s tak překvapující mocí, že uznati musí každý, o takových a podobných efektech orchestrálních že nikdo před mistrem francouzským u tušení neměl a po něm že nikdo tak snělou odvahou v nejtajnější bytost orchestrálního tělesa nevnikl! Berlioz povždy bude vzorem instrumentalisty, jež vidí v orchestru něco poetičtějšího než pouhý konglomerat pravidelně sestavených nástrojův. — Čtvrtý koncert konservatoře měl pro nás poněkud vyššího zájmu epoluúčinkováním houslisty Bargheera, jež genialním smyčcem svým udržel se po celý koncert na výší situace. Hrál velkolepý Spohrov d-moll koncert (č. 9.), jež vedle houslových koncertů od Beethovena a Mendelssohna zaujímá místa nejčestnějšího v ne právě valné literatuře koncertů houslových. Bargheer jež ve hře houslové jest žákem Spohrovým a poněvadž z pramene autentického čerpal, jest i nejpopovolanějšími interpretem skladeb jeho, postaviti se může směle vedle první velebené velikány na houslích naší doby. Nad Joachima vyniká smělejším náruživějším tonem, nad Vilhelmiho hlubším vniknutím v ducha každé skladby; s naším Laubem má mnoho příbuzného. Potěšitelnou známkou všestranného vzdělání jakož i liberální mysle jeho jest to, že neuzavírá se v těsný kruh mistrů starších již osvědčených, nýbrž klesá mezi obecnstvem dráhu synům doby nejuvější, mezi nimiž Raff zaujímá ne právě místo poslední. Jeho „svita“ pro solové housle jest práce výtečná, zvláště v první větě, a proto pochopitelno, že uchvátila obecnstvo byvší provedena umělcem tak duchaplným. Orkestr za vůdcovství p. ředitele Krejčího sebral mimo Šubertovu ouverturu „Alfons a Estrella“ a ouverturu ku „Kouzelné flétně“ co novinku Jadas-sohnovu orchestrální, serenadu ve formě kanonické. Jest to práce průhledná, solidní — nic více: jest to pouhá hra s krásnými něžnými tvary hudebními — nic jiného než zvučící arabesky. Návštěva byla slabá. Vůbec se nezdá, že by obecnstvo naše štědrilo přízní svou podniky konservatoře; či mu snad chce říci, že konservatoř by měla hledati téžistě zdárné činnosti své jinde, než jak se to posud dělo?

X

— Pan kapelník Smetana požádal nás o uveřejnění následujícího opisu obrany, kterouž zaslal současně redakci „Hud. listů“ na obhájení své proti výpadu, jež list ten společně s p. Mayrem v 10 čís. provésti za dobré uznal:

Pane redaktore „Hud. listů“!

Prosím o uveřejnění posledního slova svého v záležitosti Vaší „palčivé otázky“. Co jsem ve své opravě v č. 9. listu Vašeho vyřkl, jest pravdou, proti které u soudného čtenářstva i Vaše „nejpřístřenější“ poznámky ničeho nezmohou.

V čís. 10. téhož listu Vašeho uznal i p. Mayr za hodné, přiložiti polínko na onu Vámi laskavě vystavenou hranici mých domnělých provinění. P. Mayr upírá, že bych býval zadal „první svůj pokus“ „Braniboři“, již za řiditelství páně Liegertova, vzdor tomu, že jsem se odvolal na Vaše svědectví „(Das Factum, dass es eines dreijährigen Ringens bedurfte, bis seine Oper (Smetanovi Braniboři) dem Publicum vorgeführt wurde, lässt hierüber ziemlich weitgehende Vermuthungen zu“ — napsal tehda p. Pivoda co hud. referent „Politiky“) a praví doslovně: „Opera neležela v archivu tři leta, nýbrž přišla tam teprve za poslední vlády Thoméovy.“

Holou nepravdu tohoto tvrzení dokáží přiložené zde vlastnoruční dopisy páně Liegertovy, v nichž tento bývalý řiditel divadla českého dosvědčuje výslovně, že jsem svou operu

„Braniboři“ skutečně již pod jeho ředitelstvím ku provedení zadal. *)

Tím odpadá všechny další expektorace páně Mayrovy a z toho též vidno, že p. Švanda svým lístkem se poněkud — mírně řečeno — přenáhlil!

Co se mé dovednosti dirigentské týče, tuť právě by nejméně o tom rozhodovati měl p. Mayr, jenž nejednou ku obveselení mysle všech hudebních znalců dokázal, jak málo umění tomu rozumí, k. p. v jistém koncertě na Žofíně při dirigování osmé symfonie Boethovenovy, **) a jak též v divadle v oněch hojných zkráceninách a opravách dosvědčil, co žádný hudebník nedovede zodpovídati, poněvadž jest to proti základním pravidlům harmonickým, jež předc by měly býti člověku, jenž nároky činí na místo kapelnické, známy. **)

Nerad mluvím o podobných hříších proti duchu hudebnímu — byl jsem však přinucen k tomu arrogantním tonem odpovědi p. Mayrovy.

Nejlepším důkazem, že p. Mayrovi musí býti pravý pojem o dirigování poněkud nejasným, jest neustálé ohřívání oné nehody, která se při provozování Berliozovy symfonie „Romeo a Julie“ stala v „Andante“ tedy v nejvolnějším tempu tím, že na dvakrát patrně dané znamení sbory v kulíšách umístěné nevpadly, ač jim při zkouškách vpády žádných obtíží nedělaly; toť každý, jenž poněkud jen rozumí dirigování nahlédne, že předc dirigent vinu toho nenese, pakliže mu zpěváci na patrně dané znamení nespustí. Že se první mnohem obtížnější věta téže symfonie výtečně sehrála a že jsem po „scherzu“ „paní Mab“ byl dvakrát bouřlivě volán, to ovšem vypadlo p. Mayrovi z paměti.

O tom, že má p. Mayr dosvědčení některých zpěváků i zpěvaček o dovednosti dirigentské, nepochybují; — jsou to věci, na něž pro malichernost nikdo váhu klásti doopravdy nebude.

Ujišťuji p. Mayra, že podobných dokumentů mám po ruce nepřehledné množství ze Švédska, Hollandska, Německa a z Čech a věru že mi nikdy nenapadlo, abych čestné taktovky, prsteny, věnce, písemní vysvědčení skladatelů, zpěváků a t. d. vydával za důkaz své umělosti.

Že jsem skutečně 33 oper nastudoval (a ne jak Vy tvrdíte 11), nedovede nikdo zvrátiti všelijakými sofismaty. Pan Mayr tvrdí, že se těmi nově studovanými operami repertoire nerozšířil, což připouštím; však nahlédnouti musí sám, že by podle této theorie ku př. kapelník zdejšího něm. divadla p. Slanský (jehož zásluhy o německou operu předc každý

*) Nejprve psal p. Liegert v záležitosti této list datovaný z 8. ledna 1865 po prvním prodeji „Braniborů“ v němž p. kap. Smetanovu gratuluje k úspěchu tak skvělému a spolu lituje, že nemohl on sám operu tu, jejížto provedení původně prý určeno již bylo na den 28. září (r. 1864, tedy za ředitelství Liegert-Mayrova; — jakými as intrikami překaženo bylo ono původně určené provedení?

V druhém listu, jež obdržel p. kap. Smetana v těchto dnech, píše ředitel Liegert doslovně: „Abych vyhověl žádosti Vaší jakož i pravdě, dotvrzuji, že za mého ředitelství českého divadla mně opera Vaše „Braniboři“ ku provedení odevzdána byla. Bohužel byly poměry oné doby takové, že jsem nemohl operu Vaši tak brzy, jak jsem já si přál, (kdo si to však nepřál?) provést.“

**) P. Mayr vzal totiž první větu v tempu skoro valčíkovém a známé allegretto scherzando v tempu skoro polkovém Jak ubohá os má vyhlížela, možno si snadno dle toho představit. Tak ověto neporozumění duchu skladby jest pravým důkazem neschopnosti dirigentské a nikoli podobné případy a nehody, kde na dané znamení zpěváci neotevrou ústa, — za ně předc dirigent nemůže zpívat.

***) Partitura „Židovky“ to nejpádneji dosvědčuje; odtud by se měly všechny ty klasické páně Mayrovy „štrychy“ a přechody vypsati a na věčnou památku potomstvu zachovat, aby svět viděl s jakými lidmi Smetana si musel nechat porovnání líbiti.

uznává) věru velmi málo zásluh měl, neboť repertoire divadla toho se — jak známo — ne právě příliš mnoho novými operami rozšířil.

Znamenám se s patřičnou úctou k slavné redakci „Hud. Listů“.

Bedřich Smetana.

V Praze 19. března 1874.

Směs.

Myšlenky o hudbě.

Výroky slovítných skladatelů a spisovatelů o hudbě.

Sebrala La Mara.

I.

Duch a podstata hudby.

Jenom hudba jediné jest schopna, vylíčiti nálady i nejvyšší trascendence v plné skutečnosti. V tomto ohledu ostatní umění co do výraznosti hudbu daleko nedostihují.

R. Franz, Mittheilungen über Bach's Magnificat.

Zdá se mi, že hudba jest jakýs určitě v sobě uzavřený organismus, jehožto vyvinování se dle nutnosti vnitřní postupovalo. V básnictví, jako v hudbě vycházelo toto vyvinutí z živlů naivně lyrických, vzalo na se později formy dramatické a epické, aby se konečně opět navrátilo k počátkům svým, jež ale spočívají na základech vědecktějších. Tím, tuším, oběh tento jest dokonán, a umělecké tvoření prozatím došlo jakéhosi zakončení — teprve nové, nynější názor světový přetvořivší idey budou s to, probuditi umění k samostatnějšímu, novému životu. — Kdo náhled tento pravým býti uzná, spatří zajisté v moderní lyrice, jmenovitě v písni, velice závažný moment. V malém rámci se v ní obráží poslední pablesk minulosti; jako v zářících červánkách večerních loučí se krásné umění s truchlící zemí a posílají jí ještě poslední, zármutku plný pohled svůj.

Týž v dopisech.

Hudba nejlépe dovede nakreslit naladění duše, ale nejméně něco všedního, hmotného.

A. V. Ambros. Kulturhistorische Bilder.

Hudba jest jako Antaeus — ač v obráceném slova smyslu; jakmile dotkne se země s tím množstvím rozmanitých, smyslých zjevů, stává se málomocnou a slabou: čím výše se ale vznáší v život duchovní, nepodmíněný okolnostmi vezdejšími, tím stává se mocnější.

Týž.

Teprve krása činí dílo nějaké uměleckým; jest tedy otázka krásy pro umělecké dílo co takové rozhodující. Ostatně krása nepotřebuje žádné další legitimace pro bytí své; je-li jen tu skutečně; zakládá se ale ve svobodě ducha.

Týž.

II.

Zákony, meze, pokrok.

Žádná novota nemá ceny a důležitosti, nebyly-li přirozenými příčinami jejími situace a výraz, a není žádného pravidla, jež by ku prospěchu pravého účinku bez okolků nemohlo se obětovati.

Gluck. Předmluva k „Alcestě“ 1769.

Není žádného pravidla, jež by nějakému opět pravidlu vyššímu nebylo podřízeno; ano spíše možno říci, že pravidlo jest podřadování věcí vedlejších čemuśi důležitějšímu hlavnímu.

M. Hauptmann, dopisy.

Není-li cos v hudbě dovoleno, není to proto, že se to příčí pravidlům od rozličných hudebníků ustanoveným, ale proto, že protiví se to přirozenému zákonu, hudebníku člověkem danému, že to logicky nepravé, že samo sobě to odporuje. Jest tedy chyba v hudbě chybou logickou, chybou proti zásadám člověka vůbec, ne ale proti zásadám hudebníka zvláště.

A proto zákony skladby hudební, hledíme-li k vlastnímu jich významu, jsou toliko zákony všeobecné srozumitelnosti; co takové je tedy uvažovati máme: vždyť žádají od nás cosi veleznamého, samozřejmého.

Týž, Die Natur der Harmonie u. Metrik.

Co nespočívá na všeobecném, všude platném zákonu či určení, to by nemohlo všude a všeobecně nikdy pochopeno býti.

Tamtéž.

To, co v hudbě správným, korektním jest, mluví k nám lidskou srozumitelností; to, co chybným jest, nemluví k nám co výraz čehosi nepravého, není vůbec s to k nám mluvíti, nenalezá uvnitř našeho ohlasu. Nerozumíme tomu, ježto to nemá smyslu; kdyby nekorrektnost výraz býti mohla pro cosi chybného, zlého, ošklivého, nebyla by vyloučena z oboru prostředků k estetickému znázorňování. A jako malíř zúmyslnou škrtnutím intenci umělecké nevyhoví, tak i hudebník nebude moci nikdy užití nekorrektnosti nějaké ku charakteristickému znázornění něčeho.

Tamtéž.

Zákony morálky jsou také zákony hudby.

R. Šumann, sebrané spisy I.

Nevynášejí se nikdy nad pravidla a zákony v hudbě, jichž ještě nikdo úplně nezpracoval. Není nic krkolomnějšího nad to a i někdo méně talentovaný dovedl by ti již při druhém svém s tebou setkání se zahabiv tebe masku sejmuti.

Tamtéž.

Co krásně zní, nevšímá si žádné grammatiky, jako to, co v skutku krásným jest, neohlíží se po estetice.

Tamtéž.

Jako veškeré mocnosti, má i umění svá pravidla slušnosti, svou etiketu; i ti, kterýmž není dopřáno hlouběji ji rozuměti, mají oněch pravidel šetřiti a k nim ohled bráti.

Fr. Liszt, Gluckův Orpheus.

Na umělci nežádáme, aby složil slib zdržlivosti, chudoby a poslušnosti. — Fantasie jeho kochá se v bohatství, a to ve všech druzích jeho a touží po svobodě v jakékoliv formě její, ježto svoboda nezbytným jest věnem umění, jež za tou příčinou zoveme uměním svobodným. V říši jeho nehlasá se snad ta zásada, aby ten, jenž jemu se zasvětil, zřekl se svobodné vůle, vlastního úsudku, přesvědčení i všelikých vnitřních popudů, ježto umělci jen tím, co mohou, a nikdy tím, čeho se odříkají, stávají se vskutku umělci a ježto každý tvor na této zemi účelí vlastnímu a ne pak cizímu dostáti musí.

Týž, Marx: D. Musik d. 19. Jahrh.

Pokusí-li se hudebník — t. j. absolutní hudebník — o to, eos malovati, nedojde k cíli ani s hudbou, ani s obrazem.

R. Wagner, Oper u. Drama.

Netušená kariéra. V prvních desetiletích tohoto století stálo divadlo v Bergamu na velmi nízkém stupni, ovšem jen co do solistů, za to byl sbor přímo výtečným; byli v něm mužové, z kterých se mnozí stali později znamenití pěvci i slovutní skladatelé, jako na příklad Donizetti, Crivelli, Leonardo, Bianchini, Mari, Doldi. Ve sboru zpíval též mladík chudý, jehož si všichni pro skromnost a jiné výborné vlastnosti velmi oblíbili. Plat choristův byl velmi skromný, i většina, jich byla přinucena, hledat si ještě jinou výživu, a tak se stal také náš mladík, který mimo sebe ještě starou svou matku živiti musil, krejčovským tovaryšem.

Do dílny, kde pracoval, přišel jednou slavný pěvec Nozzari, aby si nové kalhoty objednal. Tvář mladého tovaryše zdála se mu nápadně povědomou i oslovil jej: „zdá se mi, že jsme se již někde viděli?“

„Ovšem, pane — na jevišti, zpívám tam ve sboru.“

„Máš pěkný hlas?“

„Ne příliš, velké namáhání mi to působí, mám-li vzítí g.“

„Uslyšíme,“ pravil Nozzari i sedl ke klavíru. „Začni!“

Chorista s velkým namáháním vypravil ze sebe g.

„Tak, nyní a.“

„Pane, to nejde.“

„A pravím — nešťastniče!“

S ještě větším namáháním podařilo se to choristovi.

„Nyní h!“

„To nejsem s to.“

„H, pravím — anebo“

„Nezlobte se, prosím, chci se pokusiti . . a, h, a, h . . .“

„Vidíš, že to jde,“ zvolal s jásotem Nozzari. — „Nyní poslyš upřímné slovo. Cvič se pilně a stane se z tebe první tenorista Italie.“ —

Nozzari se nezmýlil. Z chudého krejčího-choristy stal se později pěvec s jméním dvou milionů franků — jmenem Rubini. —r.

Ze světa divadelního. O tom, co si na některých divadlech zpěváci naproti obecenstvu dovolí, svědčí následující „škandálek“, který se nedávno v „teatro del Gavone“ v Perugii přihodil. Dávala se opera „Lucrezia Borgia“ od Donizettiho a došlo bez závady až k závěrečnému duettu. Když však tenorista Manfrini přišel ke slovům: „Sono un Borgia, o ciel che intendo“ ozval se odněkud nějaký hlas nelibosti. Tenorista měl za to, že ten hlas vychází z lóže, i nechal orchestr hráti dále, sám pak se obrátil k lóži, a učinil jí nepřilíš zdvořilou poklonu zuřivým výkřikem: „buffone! buffone!“ Obecenstvo bylo ovšem takou poklonou uraženo, i počalo syčeti a hřmotiti tak dlouho, až opona spadla.

Paní či slečna? Celý Berlín je nyní okouzlen zpěvem a zjevem mladé primadonny, tam pohostinsku zpívající, slečny Marionovy. Tataž „mladá“ zpěvačka byla již více než před desíti lety operní subrettou ve Wiesbadenu co slečna Müllerova, na to se stala paní Brühlovou a zpívala co taková v Kolíně n. R. a ve Stuttgartu, pak se dala se svým manželem rozvésti a provdala se za inženýra Mariona, a co pí. Marion zpívala na jevištích belgických, odkud ještě co taková přišla do Darmstadtu. Teprv po obchodu z Darmstadtu udělala krok nazpět a tak se dostala slečna Marion do Berlína. —r—

Listárna redakce.

F. Borůvkovi ve Smidarech. Odporučujeme Vám dojemnou píseň Fr. Gregory „Sirotek“ (nákladem u Ad. Christophy a Kuhého v Praze) a „Zabitý“ od J. Hlaváče (XI. příloha hud. k „Daliboru“ ročník 1873.)

(Zasláno.)

Na veliký, už 16. rok vycházející politicko-satyrický obrázkový týdeník

„HUMORISTICKÉ LISTY“

předplácí se v knihtiskárně Jos. R. Vilímka v Praze na Spálené ulici, nové čís. 4. (proti „Myslíkům“) čtvrtletně poštou 1 zl. 45 kr. a bez poštovní zásilky 1 zl. 25 kr. Všeho druhu inserty do „Hum. Listův“ přijímají se též tam vždy nejdéle v pátek dopoledne a upraví se dle přání. Ceny jich jsou levné, rozšíření je velké a každé číslo vždy osm dní v rukou obecenstva po všech vlastech českoslovanských.